

etimologică a lexicului istroromânei, importanță sporită de faptul că este vorba de o influență romanică exercitată asupra unui idiom tot de sorginte latină, dar care, ca urmare a împrejurărilor cunoscute, a suferit o puternică influență din partea graiurilor croate.”.

Gabriel BĂRDĂȘAN

PETAR ATANASOV

***DICȚIONARUL DIALECTULUI MEGLENOROMÂN ACTUAL
(GENERAL ȘI ETIMOLOGIC) (DDMA), BUCUREȘTI, EDITURA
ACADEMIEI ROMÂNE, 2022, 1230 p. + fotografii***

DOI: 10.35923/AUTFil.61.19

Constantă a întregii activități⁹ a reputatului romanist Petar Atanasov, studierea dialectului meglenoromân – care mai supraviețuiește astăzi sub forma unei „mici enclave lingvistice situată în regiunea Meglenului, la nord-vest de Salonic, între munții Cojuv și Paiac, înconjurată în general de o populație slavă” (*Cuvânt-înainte*) – îl răsplătește pe autor, odată cu apariția *Dicționarului dialectului meglenoromân actual (general și etimologic)*, cu satisfacția unei contribuții de maximă însemnătate (și urgență) la inventarierea și conservarea vocabularului unui idiom aflat pe cale de dispariție, ca urmare, în principal, a numărului tot mai redus de vorbitori și a lipsei unor politici coerente de păstrare a acestuia.

Importanța și valoarea dicționarului pe care îl recenzăm sunt date și de faptul că în paginile sale sunt valorificate toate contribuțiile anterioare privind dialectul meglenoromân – lucrări cu caracter lexicografic, atlase lingvistice, culegeri de texte, studii de mai mare sau mai mică întindere etc. (acestea sunt notate în partea introductivă a volumului), cărora P. Atanasov le

⁹ *Le mégléno-roumain de nos jours. Une approche linguistique*, in „Balkan-Archiv”, Neue Folge-Beiheft 7, Hamburg, Helmut Buske Verlag, 1990, 293 p., varianta în limba română: *Meglenoromâna astăzi*, București, Editura Academiei, 2002; *Atlasul lingvistic al dialectului meglenoromân* (ALDM), vol. I-III, București, Editura Academiei, 2008-2015 etc.

adaugă un bogat material lexical cules pe baza unor investigații pe teren. În urma acestor investigații, autorul a lăsat în afara dicționarului „unele cuvinte învechite și neconfirmate de informatori, cuvinte care redau niște realități din trecut necunoscute contemporanilor” (*Ibidem*) (poate nu ar fi fost lipsită de interes păstrarea acestor unități lexicale în corpusul dicționarului tocmai pentru că denumesc realități din trecut necunoscute contemporanilor). Intenția declarată a autorului a fost însă de a prezenta, așa cum suntem atenționați încă din titlu, „starea actuală” a dialectului meglenoromân, ceea ce presupune, alături de eliminarea categoriilor amintite de cuvinte și includerea a numeroase neologisme din limba slavă macedoneană și din neogreacă (vezi *Cuvânt-înainte*), care lipsesc din dicționarul de referință pentru acest idiom, cel al lui Th. Capidan¹⁰.

În ceea ce privește organizarea materialului lexical, se respectă rigorile lucrărilor lexicografice, pentru fiecare cuvânt-titlu – scris cu majuscule – fiind notate cu acuratețe clasa morfologică, sensul/sensurile – atât în limba română, cât și în limba franceză, precum și numeroase contexte ilustrative relevante și etimonul. Notarea provenienței pentru fiecare cuvânt face ca acest dicționar să fie un instrument foarte important pentru reliefaarea structurii etimologice (actuale) a lexicului dialectului meglenoromân și, într-o anumită măsură, a tendințelor de evoluție a acestuia.

De menționat este și faptul că, deseori, cuvintele-titlu sunt urmate de siglele localităților cu vorbitori de meglenoromână în care se aude forma respectivă: „CĂMPU (U, Ț), CQMP (L', C, O, B, L), care reprezintă variante de grai; *cămpu* se aude în graiurile din Umă și Țărnareca, pe când forma *cqmp* se aude în graiurile din L'umniță, Cupa, Oșin, Birislăv și Lunđin.” (*Cuvânt-înainte*), la fel procedându-se și cu contextele ilustrative, care sunt însoțite, „cu regularitate” (*Ibidem*), de indicarea localității și a inițialelor numelui informatorului (*túnătu ra cătă sél nic că mi ănsurđă* (U[mă]) ‘tunetul era atât de puternic încât m-a asurzit (Ġ.T.)’), fapt ce permite identificarea cu precizie a graiului din care este preluat un exemplu sau altul și evidențiază, în același timp, diferențele de grai existente între localități.

Paginile dicționarului sunt completate de o *Addenda*, care conține o listă de antroponime (*nume de bărbați* (p. 1223-1224), *nume de femei* (1224-1225), *nume de familii* (p. 1225-1227)) și una de toponime (p. 1227-1230), care completează materialul cuprins în paginile dicționarului propriu-zis, constituind un consistent punct de plecare pentru viitoare studii de onomastică.

¹⁰ *Meglenoromânii. Dicționar meglenoromân*, vol. III, București, 1935.

În ultima parte a volumului sunt inserate imagini relevante – oameni, locuri, obiecte ale culturii materiale etc. – pentru comunitatea vorbitorilor de meglenoromână.

Întregul demers lexicografic este unul temeinic, iar rezultatul – deosebit de valoros, presupunând ani mulți de muncă minuțioasă de inventariere, ordonare și analiză aprofundată a unui foarte bogat material lexical, atât din perspectiva lingvistului – P. Atanasov fiind considerat „cel mai bun cunoscător al acestei variante dialectale românești” (Sala 2008), cât și din cea de vorbitor a acestui idiom, lingvistul macedonean, născut la Gevgelija, având origine meglenoromână.

Prin numărul mare de cuvinte înregistrate, prin bogăția contextelor ilustrative, prin acuratețea secțiunii explicative și a celei etimologice, *Dicționarul dialectului meglenoromân actual (general și etimologic)* este un instrument de lucru indispensabil pentru cei interesați de studiul idiomurilor românești sud-dunărene și totodată o importantă (re)sursă de material pentru viitoare studii semantice, morfologice, sintactice etc. privind românitatea și romanitatea.

Referințe bibliografice:

SALA, Marius 2008: *Cuvânt-înainte* la Petar Atanasov, *Atlasul lingvistic al dialectului meglenoromân*, vol. I, hărți 1-594, București.

Ana-Maria RADU POP

ANA R. CHELARIU

***ROMANIAN FOLKLORE AND ITS ARCHAIC HERITAGE. A CULTURAL AND LINGUISTIC COMPARATIVE STUDY*, CHAM, PALGRAVE MACMILLAN, 2023, 427 p.**

DOI: 10.35923/AUTFil.61.20

Romanian Folklore and its Archaic Heritage. A cultural and Linguistic Comparative Study prezintă publicului internațional o descriere informată